

Број: 1542

Датум: 29.05.2025. године

АНАЛИЗА РАДА И КОРИШЋЕЊА ПРИМАРНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ПОДУНАВСКОГ ОКРУГА ЗА 2024. ГОДИНУ

ОРГАНИЗАЦИЈА И РАД ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ НА НИВОУ ПРИМАРНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ПОДУНАВСКОГ ОКРУГА

1.1. Организациона структура

На територији Подунавског округа здравствена заштита становништва се обезбеђује на примарном нивоу организације здравствене службе, односно у домовима здравља, као и на секундарном нивоу, односно у општим болницама. Примарни ниво, представља први професионални ниво здравствене заштите који подразумева здравствену заштиту првог контакта, место где се пружа медицинска заштита (дијагноза, лечење и рехабилитација), као и низ активности које се односе на унапређење и очувања здравља и спречавања обољења.

Према уредби о Плану мреже здравствених установа („Сл. Гласник РС” бр.5/2020, 11/2020, 52/2020, 88/2020, 62/2021, 69/2021, 74/2021, 95/2021, 43/2023, 58/2023, 87/2023, 103/2023, 83/2024 и 101/2024), на територији Подунавског округа примарни ниво заштите у 2024. години обезбеђивали су самостални дом здравља Велика Плана и домови здравља који су у саставу Здравствених центара Смедерево и Смедеревска Паланка.

1.2. Показатељи функционисања примарне здравствене заштите на територији Подунавског округа

Основни показатељи функционисања примарне здравствене заштите су: покривеност и обезбеђеност популације здравственом заштитом, коришћење примарне здравствене заштите, оптерећеност кадра у примарној здравственој заштити као и показатељи садржаја рада, квалитета и ефикасности.

1.2.1. Покривеност и обезбеђеност популације

Просечна удаљеност институција примарне здравствене заштите од корисника на територији Подунавског округа креће се око 10 км, док проценат популације за коју је обезбеђена ПЗЗ одговара укупном броју становника за територију округа (према Процени броја становника РЗС Србије на дан 30.06.2023. године, 174.545 становника).

Од укупног броја запослених радника (на одређено и неодређено време) на нивоу примарне здравствене заштите у Подунавском округу, а који се финансирају из средстава РФЗО, који на дан 31.12.2024. године износи 799 радника, њих 641 (80,2%) су здравствени радници и сарадници а 158 (19,8%) су административни и технички радници, што није у складу са новим Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама, где је дефинисан удео немедицинских радника у примарној здравственој заштити до 15,0% (табела 1).

Табела 1. Укупан број запослених радника (на одређено и неодређено време) који се финансирају из средстава РФЗО у домовима здравља Подунавског округа на дан 31.12.2024. године*

Дом здравља	ВИСОКА СТРУЧНА СПРЕМА							Виша стручна спрема	Средња стручна спрема	Стом. сестра/техничар	Немед. радници	УКУПНО
	ЛЕКАРИ			Стомато.	Фарм./Биохем.	Здрав. сарад.	УКУПНО					
	Свега	Опште медицине	Спец.									
Велика Плана	44	25	19	8	0	0	52	8	87	12	45	204
Смедерево	98	41	57	22	0	4	124	21	132	28	71	376
Смед. Паланка	48	19	29	7	1	1	57	10	94	16	42	219
Свега	190	85	105	37	1	5	233	39	313	56	158	799

*(Извор:Табела 6 Извештаја о реализацији плана. Укупан кадар у здравственим установама ПЗЗ на дан 31.12.2024. године)

Од укупног броја здравствених радника и сарадника (641) који су запослени на одређено и неодређено време и финансирају се из средстава РФЗО на нивоу примарне здравствене заштите на територији Подунавског округа, њих 233 или 36,3% су са високом стручном спремом, а 408 или 63,6% са вишом и средњом стручном спремом (Табела 1).

1.2.2. Коришћење примарне здравствене заштите

Коришћење примарне здравствене заштите на територији Подунавског округа посматрано је кроз: број прегледа/посета на једног становника/корисника и стопу коришћења.

Посматрајући рад и посете по службама у 2024. години, свих домова здравља Подунавског округа, анализа је показала да:

У оквиру *службе за здравствену заштиту предшколске деце* на нивоу Подунавског округа, коришћење здравствене заштите у 2024. години, код лекара ван саветовалишта остварено је у просеку са 7,6 посета на једно предшколско дете, а у саветовалишту је било 0,7 посета по једном детету док је код осталих медицинских радника било у просеку 2,4 посете по једном детету.

У *служби за здравствену заштиту школске деце* на нивоу Подунавског округа, у 2024. години, било је у просеку 5,0 посета код лекара по једном школском детету и 1,1 посета код осталих медицинских радника.

У *служби за здравствену заштиту жена* на нивоу Подунавског округа, у 2024. години, било је у просеку 0,31 посета код лекара ван саветовалишта и просечно 8 посета лекару у саветовалишту за труднице и 0,2 посете саветовалишту жена генеративног доба (од 15 до 49 година), док је просечан број посета осталим медицинским радницима био 0,43 посета на једну жену.

У *служби здравствене заштите одраслих* на нивоу Подунавског округа, у 2024. години, реализовано је код лекара у просеку 5,8 посета по једном одраслом кориснику, а код осталих медицинских радника 2,9 посета по једном кориснику.

У служби здравствене заштите радника на нивоу Подунавског округа у 2024. години остварено је код лекара у просеку 1,3 посета по једном запосленом/кориснику и код осталих медицинских радника 1,5 посете по једном запосленом/кориснику.

У служби здравствене заштите из области денталне медицине на нивоу Подунавског округа у току 2024. године, било је у просеку 0,45 посета стоматологу по једном становнику/кориснику, реализовано 0,13 пломбирања зуба по једном становнику и извађено је 0,04 зуба на једног корисника, док је протетских радова урађено 9,11 на 1000 одраслих становника.

Табела 2. Посете по службама остварене у оквиру домова здравља Подунавског округа 2024. године

Дом здравља	ПОСЕТЕ											УКУПНО
	зз предшколске деце		зз школске деце		зз жена		зз одраслих		зз радника		Стоматол. зз	
	код лекара	Остали мед. радници	код лекара	Остали мед. радници	код лекара	Остали мед. радници	код лекара	Остали мед. радници	код лекара	Остали мед. радници	Стоматол. ординација	
Велика Плана	22256	3903	23513	1470	11402	3365	108434	77526	22769	18252	18727	311617
Смедерево	41999	16669	51680	13222	23288	26308	302617	118164	39577	46547	37318	717389
Смедеревска Паланка	25501	5256	32253	6273	8366	3807	195861	97404	0	0	22370	397091
СВЕГА	89756	25828	107446	20965	43056	33480	606912	293094	62346	64799	78415	1426097

Стопа коришћења примарне здравствене заштите, посматрана је као збир свих посета службама примарне здравствене заштите (посете лекару, саветовалишту, осталим медицинским радницима и стоматолошкој служби) (табела 2.), у односу на укупан број становника. На основу такве анализе показало се да је на територији Подунавског округа сваки становник у 2024. години, у просеку, имао 8,2 посете службама примарне здравствене заштите на годишњем нивоу.

1.2.3. Оптерећеност кадра у примарној здравственој заштити

Оптерећеност кадра у примарној здравственој заштити на територији Подунавског округа анализиран је кроз укупан број посета по једном лекару, као и броја становника по једном лекару у примарној здравственој заштити.

Оптерећеност медицинских радника свих домова здравља Подунавског округа по службама у 2024. години приказана је у Табели 3.

Табела 3. Оптерећеност медицинских радника примарне здравствене заштите по службама на територији Подунавског округа у 2024. години

Redni broj	СЛУЖБА	Посматрани период	Просечан број посета код лекара*	% од дефинисаних мера извршења	Просечан број посета код осталих мед.радника
1.	Здрав. заштита предшколске деце	годишње	3739.8	59.4	860
		дневно	17,8		4,1
		у једном сату	2,5		0,6
2.	Здрав. заштита школске деце	годишње	6320.4	100.3	806,3
		дневно	30,1		3,8
		у једном сату	4,3		0,5
3.	Здрав. заштита жена	годишње	2870.4	45.6	1860
		дневно	13,7		8,9
		у једном сату	2,0		1,3
4.	Здрав. заштита одраслих	годишње	8548.1	116.3	3003,4
		дневно	40,7		14,3
		у једном сату	5,8		2,0
5.	Здрав. заштита радника	годишње	8906.6	121.2	4319,9
		дневно	42,4		20,6
		у једном сату	6,1		2,9
6.	Здрав. заштита из области денталне медицине	годишње	2178.2	88.5	
		дневно	10,4		
		у једном сату	1,5		

*Просечан број посета код лекара односи се на посете код лекара укупно, односно збир куративних и превентивних прегледа, док се просечан број посета код осталих медицинских радника односи само на куративне услуге.

Према приказаним подацима у Табели бр. 3 може се рећи да је оптерећеност здравствених радника на нивоу примарне здравствене заштите у Подунавском округу у току 2024. године, пре свега лекара, била највећа у служби здравствене заштите радника са 8907 прегледа годишње, односно 42 прегледа дневно или 6 прегледа у једном сату. Највећа оптерећеност осталих медицинских радника посматраног округа била је такође у служби здравствене заштите радника са 4319 посета годишње, односно 21 посета дневно или 3 посете у једном сату.

Према Правилнику о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе („Службени гласник РС” број 43/2006, 112/2009, 50/2010, 79/2011, 10/2012, 119/2012, 22/2013, 16/2018, 18/2022, 20/2023 и 87/2024), којим су дефинисане мере извршења у примарној здравственој делатности, подаци из Табеле 3. показију да су извршења лекара примарне здравствене

заштите на територији Подунавског округа на годишњем нивоу, у појединим службама много нижа од дефинисаних норми (табела 3).

Број становника по једном лекару у примарној здравственој заштити посматран је као однос укупног броја становника и броја лекара запослених на нивоу примарне здравствене заштите у Подунавском округу. На основу тако урађене анализе показало се да у Подунавском округу у просеку на једног лекара запосленог у примарној здравственој заштити долази око 919 становника ($174545 / 190 = 918,66$).

1.2.4. Рад службе лабораторијске дијагностике и хитне медицинске помоћи

У оквиру службе лабораторијске дијагностике домова здравља Подунавског округа који су рад поменуте службе приказали на нивоу примарне здравствене заштите (ДЗ Велика Плана и ДЗ Смедеревска Паланка), у 2024. години, посматран је укупан број остварених услуга. Услуге лабораторијске дијагностике за амбулантне пацијенте ДЗ Смедерево су приказане у табели која се односи на секундарну здравствену заштиту, заједно са услугама за стационарне пацијенте, јер је ова служба организационо смештена на секундарном нивоу здравствене заштите.

Према годишњем извештају о извршењу Плана рада за 2024. годину, службе лабораторијске дијагностике на нивоу примарне здравствене заштите Подунавског округа, оствариле су укупно 659.808 анализа (Опште хематолошке анализе крви 83983, Хематолошке анализе коагулације у крви, односно плазми 21872, Биохемијске анализе у крви 6746, Биохемијске анализе у серуму 482551, Биохемијске анализе у урину 55625, Биохемијске анализе у фецесу 3205 и COVID услуге 5826), што представља извршење од 102,26% у односу на планиране вредности, а у поређењу са претходном годином број извршених анализа је већи за 1,42%.

Остварени обим услуга по осигураном лицу (коришћење) на нивоу округа, без ДЗ Смедерево, код лабораторијских услуга износи око 8 услуга ($659808/74589 \cdot 95\% = 8,4$).

У 2024. години на нивоу примарне здравствене заштите у Подунавском округу, услуге лабораторије користило је укупно 42960 осигураника, што је за 29,38% мање у односу на претходну годину.

У оквиру служби хитне медицинске помоћи на територији Подунавског округа у 2024. години, реализовано је укупно 176.613 услуга, од којих су 48.432 прегледи лекара (на терену 10.115, први прегледи деце ради лечења 2.500, први прегледи одраслих ради лечења 35.771 и прегледи у циљу збрињавања особе изложене насиљу 46) и 128.181 дијагностичко терапијских услуга. На основу броја првих прегледа остварених у служби хитне медицинске помоћи на нивоу Подунавског округа у 2024. години ($38271/174545 \cdot 1000 = 219,26$), може се рећи да је услуге хитне медицинске помоћи користило око 219 лица на 1000 становника.

У поређењу са претходном годином, у оквиру посматране службе, укупан број остварених лекарских прегледа је мањи за 1,62%; а дијагностичко терапијских услуга је мањи за 1,93%.

На територији Подунавског округа у 2024. години, у оквиру санитетског превоза пређено је укупно 1.553.228 километара (без медицинске пратње 1.181.930 км и са медицинском пратњом 371.298 км), што је за 11,42% више укупно пређених километара у поређењу са претходном годином.

ЗАКЉУЧАК

1. Укупан број запослених радника (на одређено и неодређено време), на нивоу примарне здравствене заштите у Подунавском округу, а који се финансирају из средстава РФЗО, на дан 31.12.2024. године, био је 799 радника, од којих су 641 (80,2%) здравствени радници и сарадници а 158 (19,8%) административни и технички радници, што није у складу са Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама, којим је дефинисан удео немедицинских радника у примарној здравственој заштити до 15,0%.

2. У Подунавском округу на једног доктора медицине запосленог у примарној здравственој заштити долази око 919 становника.

3. У току 2024. године, у просеку, сваки становник Подунавског округа имао је око 8 посета службама примарне здравствене заштите, што је непромењено у поређењу са претходном годином.

4. На нивоу примарне здравствене заштите у Подунавском округу, у току 2024. године, највећа оптерећеност лекара била је у служби здравствене заштите радника, са 8907 прегледа годишње, односно 42 прегледа дневно или 6 прегледа у једном сату, а највећа оптерећеност осталих медицинских радника била је такође у служби здравствене заштите радника и у служби здравствене заштите одраслих.

5. На основу броја извршених лабораторијских анализа, остварени обим услуга по осигураном лицу (коришћење) за ниво Подунавског округа, без ДЗ Смедерево, у 2024. години, износи 8 лабораторијских услуга.

6. На основу броја првих прегледа остварених у служби хитне медицинске помоћи на нивоу Подунавског округа у 2024. години, може се рећи да је услуге хитне медицинске помоћи користило око 219 лица на 1000 становника, што је за 1,79% мање у поређењу са претходном годином.

ПРЕДЛОГ МЕРА

- Интензивирати превентивни рад изабраног лекара и повећати обим превентивних прегледа свих категорија становништва (деца, жене, одрасло становништво, стара лица), као значајне мере у спречавању и раном откривању болести и поремећаја здравља.

- Обезбедити неопходан кадар за оптимални рад служби примарне здравствене заштите, кроз повећање броја лекара и медицинских сестара/техничара у оптерећеним службама.

- Омогућити континуирану едукацију за све здравствене раднике у области превентивне медицине и рада са хроничним пацијентима као и обуку административног кадра за примену дигиталних система у здравству.

- Унапредити активности промоције здравља и здравственог васпитања, нарочито активности које су усмерене на осетљиве категорије становништва, стварањем здравих окружења и афирмацијом здравих стилова живота.

- Унапредити рад саветовалишта за хроничне болеснике.

- Унапредити услуге заштите менталног здравља.

- Пружити већу подршку раду лекара превентивне медицине у заједници, тамо где људи живе и раде, тамо где се чува здравље народа у циљу сузбијања епидемија заразних болести. Уз здравствену заштиту жена, деце и одраслих особа као и здравствену заштиту из области поливалентне патронаже и кућног лечења са палијативним збрињавањем и здравствене неге, неопходно је акценат примарне здравствене заштите ставити на јачање основних функција превентивне здравствене заштите за све категорије становништва.

- Унапредити квалитет рада и размену информација између изабраног лекара и лекара специјалиста одређених грана медицине који раде на вишим нивоима организације здравствене службе.

- Трагати за одрживим моделима који могу обезбедити бољу доступност здравствене службе свим корисницима здравствене заштите.

Анализу сачинила:

др мед. Цвија Стојановић
специјалиста социјалне медицине

Центар за промоцију здравља,
анализу, планирање, организацију
здравствене заштите, информатику
и биостатистику у здравству

Помоћник директора
Прим. др мед. Сузана Петровић

Завод за јавно здравље Пожаревац
В.Д. Директор
др мед. Ана Јовановић